

International Year of
CHEMISTRY
2011

УЧЕН И ПОПУЛЯРИЗАТОР НА ХИМИЯТА: ДОЦ. КАЛОЯН МАНОЛОВ

Мария ДОБРЕВА

Резюме. В годината на химията е добре да се отбележи приносът на известни български химици за развитие на химическото образование в България. Между тях е доц. Калоян Манолов от Пловдив. Той е и между най-успешните популяризатори на химическата наука в нашата страна. Неговата книга „Велики химици“ в четири тома несъмнено изигра ролята си на катализатор на интереса на много млади хора към науката и научната дейност. В тази статия учителката Мария Добрева предлага описание на делото и творческия път на Калоян Манолов.

Keywords: Kalojan Manolov, public understanding of science, chemistry textbooks and books

Доцент, д-р Калоян Манолов, авторът на четиритомника „Велики химици“ и на шесттомника (в съавторство) „Наука на чудесата“, навърши 80 години. Това е подходящ повод да се направи една ретроспекция на наситения с творческа дейност живот на този български химик. Като човек, преподавател и учен той остави трайни следи не само сред своите ученици и колеги в България, но и в чужбина. Шест години е преподавател в Националния институт за висше образование в Алжир. Много от статиите му са публикувани в чуждестранни списания, а „Велики химици“ и „Науката на чудесата“ са преведени на няколко езика.

К. Манолов е роден в град Шумен на 24 септември 1930 година. Детството му минава сред пъстроцветието на селото, където майка му е учителка. Досегът с природата, богатството от впечатления от заобикалящите го явления, съпътстващи годишните сезони, засилват способността на любознателното дете да наблюдава и осмисля. Прогимназия и гимназия завършва в Шумен. В гимназията изучава немски, английски и латински. Последните два езика записва факултативно поради закриване на класическата паралелка по това време. Неговата задълбочена подготовка го откроява ярко — завършва гимназия с пълен отличен. За формирането на бъдещия учен безспорно огромна роля изиграва и отличната преподавателска дейност на учителите от Първа мъжка гимназия в Шумен, които са на академично ниво.

Изпълнен с ентузиазъм, младият Калоян желае да продължи образованието си, но е принуден да преживее дълбоко разочарование — според тогавашните порядки на комунистическия режим, не му разрешават да учи в Софийския университет. Възпитан в трудолюбие и здрави морални ценности, той не губи време и постъпва на работа в дървообработващо предприятие като общ работник. Две години по-късно К. Манолов успява така или иначе да запише химия в нашия Университет. Моделите на задълбочено усвояване на учебния материал в гимназията, той пренася и на студентската скамейка. След дипломирането си през 1954 г. младият химик е разпределен като учител в Техникума по индустриална химия в Димитровград. През 1960 г. издържа успешно конкурса за асистент в катедрата по неорганична химия във Висшия институт по хранително-вкусова промишленост (ВИХВП) и постъпва на работа като асистент по неорганична и аналитична химия същата година. Избран е за доцент по неорганична химия през 1968 г. Една година след това защитава дисертация върху комплексобразуване с амидоксими. От 1982 година работи като преподавател в Националния институт за висше образование в Алжир. Завръща се в България

след шест години и се пенсионира, но продължава да преподава неорганична химия до 1993 г. във ВИХВП, в курса с преподаване на френски език.

В работния кабинет на Д. И. Менделеев, 1975 г.

К. Манолов започва научноизследователската си дейност още в техникума в Димитровград. Работи върху тиоцианатни комплекси на тежки метали. Тези изследвания продължава и във ВИХВП, където извършва изследвания и върху комплексообразуване с амидоксими. Резултатите от научноизследователската дейност са публикувани в 80 статии в наши и чуждестранни списания — Годишник на ВИХВП, Журнал аналитической химии, Zeitschrift anorganische Chemie, Monatshefte fuer Chemie, Microchimica Aita и др.

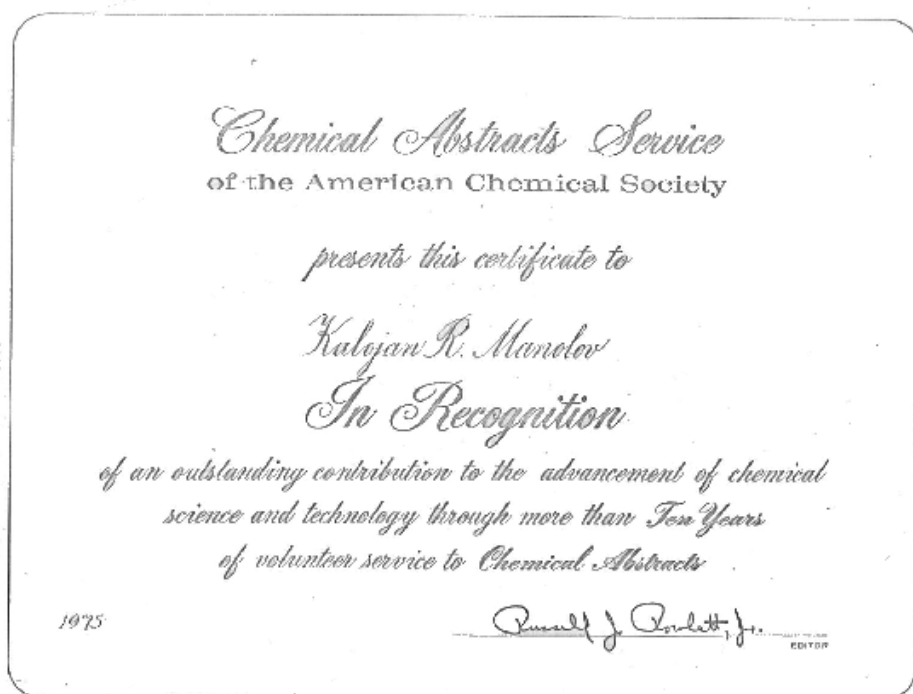

С проф. Н. М. Раскин, Санкт Петербург, 1975 г.

Като специалист по комплексни съединения, К. Манолов е поканен от проф. Мандиасни (САЩ) да напише две глави за осмия том на справочния многотомник *Metodicum Chemicum*, издаден на немски и английски език от издателство *Academic press*, Ню Йорк.

В периода 1968-80 година българският учен работи и като задграничен съгрудник на американското научно-информационно списание *LCheical Abstracts* [1]. Същевременно е привлечен и за научен редактор към издателство „Наука и техника“ — редактира редица учебници за студенти от Политехниките в София и Бургас, Пловдивския университет, Техникума по индустриална химия София и др.

Работата със студенти налага да се проведат и известни методически проучвания върху обучението във висшите учебни заведения и да се разработят методи за активно участие на студентите в образователния процес. Резултатите от този труд К. Манолов публикува в 10 статии и работни тестове в Годишника на ВИХВП, а учебникът за студенти „Неорганична химия“ претърпява четири издания поради широкия интерес. Издателство „Просвета“ кани вече утвърдения автор в авторски колектив при написването на учебник по химия за 9. клас. През 1985г. е ръководител на авторския колектив на учебника по химия за 8. клас, одобрен от Министерството на образованието и науката след успешен конкурс.

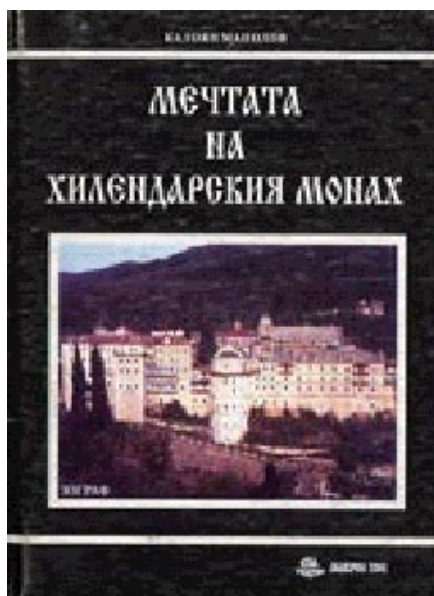
Вниманието на К.Манолов е насочено и към потребността от по-широка научно-популярна дейност. Така се появяват книгите „Молекули с метални сърца“, „Адът влезе в Хирошима“, четиритомникът „Велики химици“ (преведен на руски, японски и китайски езици), „Кратка неорганична химия“. В съавторство участва и в написването на шесттомника „Науката на чудесата“(втори том преведен на руски, естонски, летонски и словашки език).

Одобренията от Министерството на образованието и науката учебници за изучаваните от 2003 година в основните училища предмети „Околен свят“(2. клас) и „Човекът и природата“(3. и 4. клас) са написани от авторски колектив, с участието на К. Манолов. Той е научен ръководител и на авторски колектив на учебник по химия и опазване на околната среда за 9. клас.

Успоредно с научно-популярната дейност К. Манолов се занимава и с литературна дейност. Романът „Мечтата на хилендарския монах“ и сборникът разкази „Откровения“ бяха високо оценени както от своите читатели, така и от литературната критика. Идва и заслуженото признание за цялостна дейност като автор — К. Манолов е приет в Съюза на независимите български писатели.

Макар и на 80 години, доц. д-р Калоян Манолов продължава да проявява жив интерес към образователните процеси в българското училище и обучението по химия. Той е почетен председател на Фондация „Вигория“, чието поле на действие е образование, екология, култура. Неговата отговорност, перспективно мислене, загриженост както за отделния човек така и за процесите, които касаят образованието и бъдещето на младите, винаги са надхвърляли служебните му задължения и са били морален ангажимент на учителя, колегата, наставника и човека Калоян Манолов.

ЛИТЕРАТУРА

I. Toshev, B.V. The World System for Abstracting, Indexing and Evaluation. Chemistry 7, 259-263 (1998).

ИЗБРАНА БИБЛИОГРАФИЯ

Manolov, K.R. Identification of Amidoximes by Precipitation of Their Ferric Complexes with Thiocyanate. *Frezenius Z. anal. Chem.* 234, 37-40 (1968).

Manolov, K.R. Eine neue spektrophotometrische Methode zur Berechnung der Ligandenzahl und der Bildungskonstanten in alkalischer Lösung. *Monatshefte Chem.* 99, 1774-1778 (1968).

Manolov, K.R. Komplexbildung mit Benzamidoxim. *Monatshefte Chem.* 99, 2416-2421 (1968).

Manolov, K., P. Wassileva. Spektrophotometrische Untersuchung des Systems MoO₄-2-o-Methylbenzamidoxim in wässrig-alkoholischer Lösung. *Monatshefte Chem.* 100, 1184-1186 (1969).

Manolov, K.R., D.W. Kovatshev. Komplexe des Nickels mit p-Methyl-benzamidoxim. *Monatshefte Chem.* 100, 1233-1239 (1969).

Manolov, K., A.T. Kozhukharova. Komplexe des Kobalts mit o-Methylbenzamidoxim. *Monatshefte Chem.* 100, 2033-2038 (1969).

Manolov, K., P. Vassileva. Spektrophotometrische Untersuchung der Eisen(III)-Komplexe mit o-Methylbenzamidoxim. *Monatshefte Chem.* 101, 204-207 (1970).

Manolov, K.R., A.T. Kozhukharova. Komplexe des vierwertigen Nickels mit o-Methylbenzamidoxim. *Monatshefte Chem.* 101, 712-714 (1970).

Manolov, K.R., V.T. Stamatova. Über die Oxydation aromatischer Amine. *Mikrochimica Acta* 58, 222-228 (1970).

Manolov, K., N. Moteckov. Nachweis von Chrom(III) mit m-Nitrobenzamidoxim. *Mikrochimica Acta* 58, 634-637 (1970).

Manolov, K.R., B.M. Angelov. Komplexe von drei- und vierwertigem Nickel mit Stickstoffliganden. *Monatshefte Chem.* 102, 763-766 (1971).

Manolov, K., P. Vassileva. Komplexe des m-Methylbenzamidoxims mit Co(II) und Ni(II). *Monatshefte Chem.* 102, 845-847 (1971).

Stamatova, V.T., K.R. Manolov. Über die Oxydation aromatischer Amine. II – Farbreaktionen für Amine. *Mikrochimica Acta* 59, 606-609 (1971).

Kovatshev, D., K. Manolov, A. Kozhukharova. IR-Spektren des p-Methylbenzamidoxims. *Monatshefte Chem.* 104, 64-67 (1973).

Kozhukharova, A., K. Manolov, D. Kovatshev. Wasserstoffbrücken in p-Methoxybenzamidoxim. *Monatshefte Chem.* 104, 352-355 (1973).

Popova, Y. K. Manolov. Komplexbildung des Hydroxycobalamins mit Kaliumhexacyanoferrat(II). *Monatshefte Chem.* 104, 640-643 (1973).

Angelov, B., K. Manolov. EPR- und optische Spektren von Nickel(III)-serinat. *Monatshefte Chem.* **104**, 746-749 (1973).

Motekov, N., K. Manolov. Spektrophotometric Determination of Traces of Cobalt with 1-Naphthamidoxime. *Frezenius Z. anal. Chem.* **272**, 48 (1974).

Veltshev, C., D. Damyanov, P. Dragostinov, K. Manolov. Trennung der Fraktion „Vorlauf“ vom Pfefferminzöl. *Monatshefte Chem.* **105**, 261-264 (1974).

Kozhukharova, A., K. Manolov. Charakter der Molekülassoziation des o-Methylbenzamidoxims in Lösung. *Monatshefte Chem.* **105**, 275-278 (1974).

Manolov, K., N. Motekov. Spektrophotometrische Bestimmung kleiner Kobalt(II)-Mengen mit 2,4-Dimethylbenzamidoxim. *Mikrochimica Acta* **62**, 231-234 (1974).

Popov, G., K. Kolarov, C. Veltshev, K.R. Manolov. Physikalische Charakteristik der Hauptkomponenten von bulgarischen ätherischen Ölen. *Monatshefte Chem.* **108**, 159-161 (1977).

SCIENTIST AND PROMOTER OF CHEMISTRY: DOC. KALOJAN MANOLOV

Abstract. In the year of chemistry is well to note the contribution of outstanding Bulgarian chemists to the development of chemical education in Bulgaria. Among them is Dr. Kalojan Manolov (b. 1930) from Plovdiv. He is among the most successful popularizers of chemical science in our country. His book „Great Chemists“ (in four volumes), translated into several languages, undoubtedly played a role as a catalyst for the interest of many young people to science and research. In this article, the Chemistry teacher Maria Dobрева offers a description of the case and work of Kalojan Manolov.

✉ **Ms. Maria Dobрева,**
a teacher

E-Mail: maria_hr_nik@yahoo.com